

МАЙБУТНЄ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ І ТРЕНІНГУ В ЄС ЗА ОЦІНКАМИ ЕКСПЕРТІВ CEDEFOP (ТРАВЕНЬ 2022 Р.).

Мандрагеля В.А., доктор філософських наук, професор, професор кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (м. Біла Церква)

Європейський центр з розвитку професійної освіти (Cedefop) підготував і оприлюднив у травні 2022 р. декілька важливих доповідей. Насамперед, це «Організаційні детермінанти тренінгу» (Organisational Determinants of Training) [1], де розглядаються питання відповідальності та участі стейкхолдерів у досягненні організаційних цілей за допомогою підвищення ефективності навчання в системі професійної освіти й тренінгу та вміння активізувати людський капітал. Відповідно до опитувань, проведених серед 28 членів ЄС, а також Норвегії і Північній Македонії у 2015 р., в Європі 72,6% компаній брали участь у підготовці та перепідготовці фахівців [2]. Але сьогодні цього недостатньо і треба посилити й об'єднати зусилля усіх зацікавлених суб'єктів. Відтак, це дослідження встановлює взаємозв'язок між інвестиціями в людський капітал та організаційній здатності актуалізувати людські ресурси.

Слід наголосити, що розрізняють дві концепції навчання та розвитку: розвиток персоналу (наприклад, кар'єрне зростання та пов'язане з ним навчання з переходами до нових ролей або занять) та навчання і розвиток навичок для досягнення конкретних організаційних цілей (зокрема, керування новими машинами, обладнанням або використання інноваційних технологій для відповідності сертифікатам, промисловим стандартам тощо).

Інша важлива доповідь «Навчання для більш зелених економік і суспільств» (Apprenticeships for greener economies and societies) [3] присвячена можливостям задіяння відновлювальних джерел енергії у значно більших масштабах в контексті загальної екологічної проблематики для людства. В роботі зібрані рекомендації провідних експертів стосовно формування необхідних знань, навичок та вмінь працівників усіх рівнів, які

необхідні для ефективного функціонування зеленої економіки та суспільства. На рівні ЄС ця амбітна мета була проголошена ще 2019 р. у так званій «Європейській зеленій угоді» (A European Green Deal), де континент мав стати першим клімато-нейтральним у світі [4]. Передбачені модульний підхід для короткострокової підтримки й адаптації працівників до транзиту до зеленої економіки. Це створить платформу для подальшої системної модернізації і оновлення навчальних програм та планів. Крім цього важливого значення набуває запровадження так званих «зелених» елементів між предметами, професіями та географічними районами. Значну роль також відіграє комплексний підхід до навичок саме з огляду розвитку для тривалих, глибоких змін (персональних, структурних, суспільних). Особлива увага у роботі зосереджена на ефекті переливу та мультиплікації місць проведення навчання у системі професійно-технічної освіти з діяльністю місцевих громад.

І зрештою, на нашу думку, найважливіше дослідження – це «Майбутнє професійної освіти і тренінгу в Європі. Том 1. Зміна змісту і профілю професійної освіти і тренінгу: епістемологічні виклики і можливості» (The future of vocational education and training in Europe Volume 1 The changing content and profile of VET: epistemological challenges and opportunities.) [5]. Спираючись на висновки попереднього проєкту Cedefop (2015-2018) про зміну природи та ролі професійної освіти та навчання в Європі, в роботі була поставлена мета отримати більш глибоке розуміння професійної освіти та навчання в 27 країнах-членах ЄС, а також в Ісландії, Норвегії та Великобританії на сучасному етапі розвитку людства. Дослідження спрямоване на виявлення та опис змін у тому, як знання, навички та компетенції диференціюються в навчальних програмах, а також як навчання організовано на різних навчальних майданчиках: у класах, майстернях чи лабораторіях, а також на робочих місцях. Ключовим питанням проєкту було – як змінився та змінюється баланс між професійними навичками, загальними предметами та трансверсальними

навичками з часом. При цьому ЮНЕСКО визначає трансверсальні навички як такі, що зазвичай вважаються не пов'язаними з певною роботою, завданням, академічною дисципліною чи сферою знань і які можна використовувати в різноманітних ситуаціях і робочих умовах.

Автори зазначають, що існує значна кількість доволі якісних і об'єктивних досліджень стосовно того, як змінилися робочі місця та організація роботи, і які можуть змінитися в майбутньому, а також наслідки для навичок. Цей фокус досліджень зосереджений у бік попиту на навички і не відповідає еквівалентним дослідженням з огляду пропозиції. Робиться доволі песимістичний висновок, що фахівці доволі мало знають про те, як структура та зміст навчальних планів і програм професійно-технічної освіти насправді взаємодіють зі змінами в економіці та суспільстві, особливо в довгостроковій перспективі. Опитування керівників ЗП (ПТ)О і експертів, пов'язаних з цією сферою в Європі яскраво доводять, що декілька країн посилили загальноосвітню складову програм професійно-технічної освіти за допомогою різних засобів (або шляхом збільшення обсягу викладання загальноосвітніх предметів, або шляхом кращої інтеграції їх у професійну навчальну програму). Про збільшення компонента професійних навичок повідомляється лише в окремих випадках і зазвичай через початково низький рівень змісту професійно-технічної освіти або недоліки практичних навичок студентів.

Низка країн логічно і послідовно дедалі все більше інтегрують навчання на робочому місці в процес цілісного навчання, системно поєднуючи різні навчальні середовища. Проте є багато прикладів, коли навчання на робочому місці є відносно відокремленим елементом процесу навчання, слабо інтегрованим компонентом. Тобто, незважаючи на певні інтеграційні процеси у освітньому процесі ЗП (ПТ)О європейських країн зберігається їхня національна специфіка і певна автономність.

Водночас, спостерігаються і певні загальні тренди. Зокрема, у нормативних, регламентуючих та довідкових документах ЄС щодо

кваліфікацій та програм професійно-технічної підготовки все більше спостерігається тенденція до того, що трансверсальні навички стають все більш помітними. Однак вони виражаються в різноманітних формах і, наприклад, або включаються до загальної освіти чи професійно-технічних досліджень, або опосередковано охоплюються завдяки різним підходам/методам навчання. Незважаючи на цю загальну тенденцію, існує багато систем, де трансверсальні навички не позначаються спеціально, і важковизначити їх масштаб або частку. На перший погляд можна зробити висновок, що вони здебільшого інтегровані в загальні знання, але аналіз показує, що трансверсальні навички входять до загальної та професійної освіти залежно від країни. Це підтверджує висновок, зроблений у попередньому проекті, зробленим Cedefop, що акцент на трансверсальні навички може бути як ознакою професійної або загальнонаукової сфери, залежно від типу навичок.

Список літератури:

1. Russo G. Organisational Determinants of Training. Cedefop, Thessaloniki (Pylea), 2022. 56 pp.
2. Continuing Vocational Training Survey (CVTS) 2015. Eurostat, 2015. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/microdata/continuing-vocational-training-survey>
3. Apprenticeships for greener economies and societies. Cedefop reference series; 122. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2022. 98 pp.
4. A European Green Deal. European Commission, may 2019. URL.: https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en
5. The future of vocational education and training in Europe Volume 1 The changing content and profile of VET: epistemological challenges and opportunities. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2022. 134 pp.